

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ФІЛОЛОГІЇ ТА МЕТОДИКИ
ВИКЛАДАННЯ
ГУМАНІТАРНИХ
ДИСЦИПЛІН**

**Збірник
наукових праць**

2017

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЛОЛОГІЇ
ТА МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ
ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Заснований в 2009 році

Рівне – 2017

ББК 81.2
А - 43
УДК: 81. 243

Актуальні проблеми філології та методики викладання гуманітарних дисциплін: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. — Рівне: РДГУ, 2017. — 109 с.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем викладання іноземної мови, філології, теоретико-методологічних, культурологічних, літературознавчих, мовознавчих проблем спілкування.

Матеріали можуть бути корисними для науковців, працівників навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Совтис Наталія Миколаївна – доктор філологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Заступник головного редактора:

Мороз Людмила Володимирівна – кандидат філологічних наук, професор (відповідальний редактор) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Деменчук Олег Володимирович – доктор філологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Карпенчук Світлана Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Литвиненко Світлана Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Малафійк Іван Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Михальчук Наталія Олександрівна – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Петренко Оксана Борисівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Шугасва Людмила Михайлівна – доктор філософських наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ямницький Вадим Маркович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ніколайчук Галина Іванівна – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Постоловський Руслан Михайлович – кандидат історичних наук, професор, член-кореспондент Міжнародної слов'янської академії наук, ректор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Романюк Світлана Константинівна – кандидат філологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 12 від 26.10.2017 р.).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Пластова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 09 — 03.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2017

критичного мислення студентів у процесі вивчення іноземної мови.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дьюи Д. Психология и педагогика мышления. (Как мы мыслим) : пер. с англ. Н. М. Никольской. - М. : Лабиринт, 1999. - 192 с.
2. Киенко-Романюк Л. А. Розвиток критичного мислення як загальнопедагогічна проблема: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Киенко-Романюк Лариса Анатоліївна. - К., 2007. - 235 с.
3. Халперн Д. Психология критического мышления / Д. Халперн. - СПб. : Питер, 2000. - 512 с.
4. Хачумян Т. І. Поняття «критичне мислення» та його сутність в психолого-педагогічній науці // Теоретичні питання культури, освіти та виховання: Зб. наук. пр. Вип. 24, частина 2. - Київ: Видавничий центр КНЛУ, 2003. - С. 171-177.
5. Чаплак Я. В. Роль критичного мислення у творчих пошуках «внутрішнього камертону душі» особистості. Научно-практический журнал «Современные научные исследования и инновации». Режим доступа: <http://web.snauka.ru/issues/2011/08/1516>
6. Scriven M, Paul R. Defining Critical Thinking. A statement by Michael Scriven and Richard Paul for the National Council for Excellence in Critical Thinking Instruction. Retrieved from: <http://www.criticalthinkmg.org/pages/defming-critical-thinking/410>

В статье анализируется понятие критического мышления, рассматриваются основные его характеристики. Акцентируется необходимость развития критического мышления в процессе изучения иностранного языка

Ключевые слова: критическое мышление, умственная операция, обработка информации, принятие решений, логичность, креативность.

The article examines the concept of critical thinking. The main characteristics of critical thinking are analysed. The necessity to develop critical thinking in the process of a foreign language learning is underlined.

Key words: critical thinking, mental operation, information processing, decision-making, consistency, creativity.

УДК [378.147.016:81'243]-047.22

В.М. ТРОФІМЧУК, І.В. МАРИНІНА

ФОРМУВАННЯ ЛІНГВОСОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ-МІЖНАРОДНИКА В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

У статті розглянуто питання професійної мовної підготовки студентів-міжнародників до міжкультурної комунікації при здійсненні професійної діяльності. Досліджено та проаналізовано підходи, які висвітлюють проблему спільного вивчення іноземної мови і культури. Зокрема розглянуто лінгвокраїнознавчий, соціокультурний та міжкультурний підходи. Встановлено їх внесок у сучасне трактування лінгвосоціокультурної компетентності. Обґрунтовано базові положення, які є основою формування лінгвосоціокультурної компетентності.

Ключові слова: компетентність, компетенція, міжкультурна комунікація, іноземна мова, імплікації, лінгвокраїнознавство.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку та в умовах євроінтеграції Україна є учасником багатьох міжнародних організацій та об'єднань, активно діє на міжнародній арені в політичній, економічній, науковій та культурній сфері.

На сьогодні Україна — повноцінний член світової спільноти. Здобуття Україною державної незалежності поряд з багатьма іншими питаннями висунуло цілу низку проблем у сфері міжнародних відносин. У зв'язку із цим в країні існує потреба в отриманні нових спеціалістів — компетентних, висококваліфікованих професіоналів, які мають можливість ефективно працювати на рівні світових стандартів, досконало володіють своєю професією та можуть вільно орієнтуватися у суміжних сферах діяльності.

Специфіка формування професійної компетентності фахівців-міжнародників, з урахуванням особливостей їх мультифункціональної професійної діяльності в міжнародному середовищі, передбачає певну сукупність знань, умінь та навичок, які є основою для формування системного набору компетенцій, що створюють професійну компетентність фахівця-міжнародника у той чи іншій сфері діяльності.

Невід'ємною складовою професійної компетентності фахівця-міжнародника є іноземна мова. Активні міжнародні зв'язки на різних рівнях — від державного до регіонального — роблять іноземну мову необхідним засобом діалогу культур, інтеграції України в світову економічну систему, здійснення спільних науково-технологічних та культурних проєктів з іншими країнами.

В цих умовах, на перше місце стає необхідність професійної мовної підготовки спеціалістів, спроможних здійснювати міжнародні контакти, враховуючи лінгвосоціокультурні особливості політичних та

ділових партнерів тобто здатних до міжкультурної комунікації.

Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми. **Актуальність завдання** підвищення рівня міжкультурної компетентності особистості очевидна. Динамічні процеси трансформації суспільної свідомості мають значний вплив на спрямованість умінь особистості стосовно ефективної взаємодії в полікультурному соціальному просторі. Таким чином, уміння та навички міжкультурної комунікації слугують джерелом становлення фахово і соціально зрілої, компетентної особистості. Нині вимоги суспільства до підготовки майбутніх фахівців передбачають виховання у молоді поваги до власних традицій, розуміння й толерантного ставлення до інших культур, уміння жити і взаємодіяти в різних культурних системах набуття і розширення соціального досвіду шляхом ефективного професійно-особистісного спілкування. Тому в процесі фахової підготовки студентів-міжнародників у вищій школі потрібно орієнтуватися не лише на інтереси суспільства, але й на соціокультурні та духовні потреби особистості. Реалізація цих завдань опосередковано залежить від лінгвосоціокультурної компетентності та психологічної готовності фахівців до міжкультурного спілкування.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Міжкультурну комунікацію під різними кутами зору досліджують учені з багатьох країн світу. Зокрема, у США її досліджували Е. Холл, Дж. Трагер, К. Клакхон, Ф. Стробек, Е. Стюарт, у ФРН — К. Ясперс, Ю. Габермас, К. Апель, у Росії — М. Василик, М. Вершинін, В. Павлов, Т. Волошинова, С. Гурієва. Значний внесок у дослідження процесів міжкультурної комунікації внесли також знамі українські дослідники — Л. Аза, О. Вишняк, Є. Головаха, Н. Костенко, М. Наумова, А. Ручка, Л. Скокова, В. Степаненко, Б. Слющинський, М. Шульга. Однак, незважаючи на значний науковий доробок та з огляду на динамічний характер процесів міжкультурної комунікації, багато з її аспектів і сьогодні залишаються предметом дискусій. Зокрема, у спеціальних працях недостатньо розглянуто методологічне підґрунтя, на якому можна було б вибудувати теоретичний інструментарій, необхідний для соціолінгвістичних досліджень специфічних процесів міжкультурної комунікації в умовах сьогодення.

Метою цієї статті є аналіз і систематизація основних теоретико-методологічних підходів до проблеми міжкультурної комунікації, зокрема розгляд компетентнісного підходу до формування лінгвосоціокультурної компетентності майбутнього фахівця-міжнародника в процесі вивчення іноземної мови.

Виклад основного матеріалу. Міжкультурна комунікація — «це процес спілкування та взаємодії, яка відбувається між представниками різних культур чи культурних спільнот» [6, с. 277]. Термін та визначення запропоновані американським антропологом Едвардом Голлом, який розробляв програми підготовки слухачів Інституту зовнішньополітичної служби (Foreign Service Institute) при Державному департаменті США для праці закордоном з урахуванням культурних традицій певної країни перебування. Висновок полягав у тому, що фахівців-міжнародників необхідно навчати не лише іноземній мові, але й традиціям, звичаям, особливостям повсякденної культури, при цьому провідником до розуміння цієї культури (між тим й полікультури, бізнескультури й таке інше) безумовно вважається іноземна мова. При спілкуванні з партнерами з закордону іноземною мовою, кожна людина несе в собі свій власний національний менталітет, бачення світу, притаманне власній етнокультурній, та водночас зустрічається з іншою логікою світосприйняття, складом мислення, які відображаються в мові. Роль педагогічної діяльності у формуванні міжкультурної комунікації полягає у тому, що педагог спрямовує комунікативну діяльність у відповідності з етнічними та культурними особливостями суб'єктів комунікації, транслює та певним чином розшифровує культурно-історичні та етнонаціональні коди, притаманні тим чи іншим етнічним спільнотам.

Більшість досліджень, пов'язаних з проблемами соціокультурної освіти засобами іноземної мови, обмежуються розглядом питань розвитку соціокультурної компетенції поза зіставленням з рідною культурою студентів (Ж. Вайнова, Е. М. Верещагин, В. Г. Костомаров, Ю. Н. Караулів, В. В. Ощепкова, В. В. Сафонова, С. Г. Тер-Минасова, Г. Д. Томашина, В. П. Фурманова).

Навчання іноземної мови з урахуванням національно-культурної специфіки забезпечує зв'язок на рівні країни регіональних та глобальних аспектів у вивченні сучасних проблем реалізації діалогу культур.

Учені відмічають, що процес засвоєння іноземної мови і подальше його застосування програмується як міжкультурна комунікація, тобто «як діалог культур» (термін В. С. Біблера), що набуває в сучасних умовах особливого значення, оскільки процес ознайомлення студентів з іншомовною культурою не буде досить ефективним без створення методичних умов для міжкультурного зіставлення норм спілкування на рідній та іноземній мовах і ціннісних орієнтацій двох культур. Це показує важливість побудови навчального процесу на основі крос-культурного підходу.

Діалог культур можливо здійснювати за умови сформованості у комуні кантів лінгвокультурної компетенції, володіння студентами знаннями про національно-культурні особливості країни мови, що вивчається, норми мовної і немовної поведінки його носіїв уміннями будувати свою поведінку і комунікацію з урахуванням своєї специфіки; здатністю здійснювати різні види мовленнєвої діяльності і вибирати лінгвістичні засоби відповідно до місця, часу, сфери спілкування, адекватно соціальному статусу партнера по спілкуванню. Лінгвосоціокультурна компетенція грає особливу роль у досягненні практичних, виховних, загальноосвітніх і розвиваючих цілей підготовки майбутніх учителів. Функції лінгвосоціокультурної компетенції: ціннісно-орієнтаційна, пізнавально-гуманістична, мотивуюча і регулятивна.

Сформованість лінгвосоціокультурної компетенції учнів передбачає комплексний розвиток її ключових складників та цілком залежить від інтегрованого, цілісного, взаємопов'язаного володінням предметними (мовною, мовленнєвою, комунікативною) та загально-навчальними (соціокультурною) компетенціями.

Основними складовими частинами лінгвосоціокультурної компетенції є лінгвістична, соціокультурна, культурознавча та лінгвокраїнознавча, соціальна, лінгвокультурознавча компетенція, соціо-лінгвістична та країнознавча компетенції.

Лінгвістична (мовознавча) компетенція - один з основних видів компетенцій, що розвиваються в учнів на уроках англійської мови. Вона забезпечує "пізнавальну культуру особистості школяра, розвиток логічного мислення, пам'яті, уваги". Лінгвістична компетенція - здатність учня конструювати граматично правильні форми і робити синтаксичні побудови, а також розуміти смислові відрізки в мові, організовані відповідно до існуючих норм української мови. У лінгвістичній компетенції містяться семантичні, синтаксичні морфологічні фонетичні та лексичні знання. Граматичні значення слова яскраво виражаються в його формах. Складність між значеннями і формами часто перешкоджає вербальній комунікації, тому що таких граматичних правил в англійській мові не існує. Без цих знань, без наявності певного словникового запасу і стереотипів англійської мови на вербально-семантичному рівні неможлива ніяка мовна діяльність. [1, с.50] Лінгвістична компетенція дає можливість передати тільки перший вид інформації, ідеї, поняття, уявлення, щодо яких здійснюється мовленнєвий акт на англійській мові.

Соціокультурна та соціолінгвістична компетенція - це знання, вміння використовувати у спілкуванні та пізнанні іншомовні соціокультурні і соціолінгвістичні реалії. Соціолінгвістична компетенція виявляється в умінні студентів спілкуватися відповідно до певної ситуації та її контексту. Соціальні контакти великою мірою мають ритуальний характер. Вони спостерігаються в усіх актах повсякденного спілкування, таких як вітання, прощання, знайомство, початок і кінець зустрічей, нарад, телефонні переговори тощо. Для них характерна етикетна поведінка учасників, тобто "поведінка, в тому числі й мовна, за соціально, культурно й історично сформованими моделями в типових (стандартних) ситуаціях поведінки і взаємодії людей" [4, с. 29]. Соціокультурна компетенція, як зазначає П. Сисоєв, дозволяє тим хто нею говорить почувати себе практично на рівні з носіями мови (відносно культури), що є кроком до адекватного володіння іноземною мовою.

Країнознавча компетенція - знання про культуру країни, мова якої вивчається (знання історії, географії, економіки, державного устрою, традицій). Помітне розходження культур у носіїв різних мов в основному визначається різними матеріальними й духовними умовами існування відповідних народів і країн, особливостями їх історії, культури, суспільно-політичного устрою, політичної системи тощо. Таким чином, загально визнаним став висновок про необхідність глибоко знати специфіку країни, мова якої вивчається, а тим самим і про необхідність оволодіння країнознавчою компетенцією як однією з головних у навчанні іноземних мов [6, с. 58].

Лінгвокраїнознавча компетенція - передбачає володіння учнями особливостями мовленнєвої та немовленнєвої поведінки носіїв мови в певних ситуаціях спілкування. Іншими словами, сформованість в учнів цілісної системи уявлень про національно-культурні особливості країни, що дозволяє асоціювати з мовною одиницею ту ж інформацію, що і носій мови, і досягти у такий спосіб повноцінної комунікації" [3, с. 4]. Для формування лінгвокраїнознавчої компетенції потрібне не знання країнознавства як комплексу наукових дисциплін, а так звані фонові знання (background knowledge), тобто знання про країну та її культуру, відомі всім жителям даної країни (на відміну від загальнолюдських або регіональних).

Поняття «культура» має безліч визначень та містить в собі як об'єкти матеріальної культури, так і духовні цінності. Культуру також розглядають як спосіб життя соціуму, який має видимі та приховані форми культури.

До першої відносять матеріальну культуру, у тому ж числі одяг, їжу та поведінку людей, до другої — цінності, вірування, імплікації, ставлення до різних явищ.

Мова є невід'ємною частиною культури. Саме у ній знаходять своє відображення видимі та приховані форми культури. Культура, у тому ж числі й лінгвокультура, зумовлена водночас природними та соціальними факторами, історичним минулим, особливостями економічного розвитку, стереотипними поведінковими традиціями. В процесі комунікації лінгво- та соціокультурні особливості етносу виявляються на вербальному та невербальному рівні [3, с. 26].

В межах професійної комунікації мовленнєва діяльність відбувається в широкому соціальному контексті, який визначає справжній зміст висловлювання. Підтвердженням цього є наприклад, те, що представники країн, які відносяться до різних культур, не можуть проводити переговори в однаковому форматі. Представникам різних культур притаманне різне розуміння одних й тих самих фраз, зумовлене відмінностями у соціальній поведінці. Наприклад, фраза «це буде зроблено» Для європейця означає наявність труднощів при виконанні справи, а для японця — неможливість її виконання [2, с. 14].

Важливою частиною мовної підготовки майбутнього спеціаліста-міжнародника є лінгвокраїнознавство — дисципліна, яка синтезує данні соціології, психології, культурології та лінгвістики, містить у собі знання реалій, об'єктів, концептів, котрі є відсутніми в одному із соціумів, що порівнюються; світ людини: особливості мовної свідомості, розбіжності в мовній поведінці комуні кантів (вербальні та невербальні реакції, звички, стратегії) [1, с. 11-12, 15].

Знання реалій, традицій та звичаїв країни, мова якої вивчається, а також здатність користуватися лінгвокраїнознавчою інформацією в процесі комунікації визначається як лінгвокраїнознавча компетенція. Вплив рідної культури і незнання культури співрозмовника досить часто заважає розумінню партнера-комуніканта та діалогу культур у цілому. Тому для успішного здійснення професійної діяльності іноземною

мовою необхідні знання соціокультурних особливостей ділових партнерів.

Лінгвокраїнознавство ставить своєю метою вивчення мовних одиниць, які найбільш яскраво відображають національні особливості культури народу — носія мови та середовище його існування.

Необхідність спеціального відбору і вивчення мовних одиниць в котрих найбільш яскраво виявляється своєрідність національної культури і котрі неможливо зрозуміти так, як їх розуміє носій мови, відчувається у всіх випадках спілкування з іноземцями, при читанні художньої літератури, публіцистики, преси та при перегляді кіно- та відеофільмів, при прослуховуванні пісень і таке інше.

До числа лексичних одиниць, що мають яскраво виявлену національно-культурну семантику, входять назви реалій (визначення предметів та явищ, які є характерними для однієї культури і відсутні в іншій), конотативна лексика (слова, що співпадають за основним значенням, та розрізняються за культурно-історичними асоціаціями) та фонова лексика, що означає предмети та явища, котрі мають аналоги в культурі, що порівнюється, та розрізняються за якимись національними особливостями — функціональними, формою, призначенням предметів і таке інше. Для лінгвокраїнознавства величезний інтерес становлять також фразеологізми, в котрих відображаються національна своєрідність історії, культури, традиційного образу життя народу — носія мови [4, с. 56].

Необхідно зазначити, що формування лінгвосоціокультурної компетентності передбачає збереження соціокультурної ідентичності комунікантів. Цінним досвідом для студентів є стажування в країні, мова якої вивчається та подальша робота в умовах спілкування з представниками різних соціумів. Але важливим також є формування лінгвосоціокультурної компетентності в аудиторних умовах з використанням різноманітних джерел інформації.

Використання відеофільмів та фонограм для представлення інформації, яка має важливе значення в лінгвосоціокультурному плані, є умовою для полегшення сприйняття історико-, соціо- та етнокультурного фону, розуміння та сприйняття соціокультурно-обумовлених сценаріїв і національно-специфічних моделей поведінки, полегшення аналізу та порівняння з аналогічними явищами в рідній культурі, закріплення норм та стандартів мовної і немовної поведінки в стандартизованих ситуаціях спілкування, формування «динамічного стереотипу» лінгвосоціокультурних навичок і вмінь [5, с. 39]. Газетні та журнальні статті репрезентують національну культуру, адже містять інформацію про політичні, економічні, соціокультурні процеси сучасного суспільства та відображають специфіку світогляду, світосприйняття носіїв мови — представників іншої культури; по-друге, ці матеріали є зразком національно-культурної специфіки мовлення суспільства в його соціальних, вікових, професійних. Територіальних і культурних характеристиках; по-третє читання автентичних іншомовних публіцистичних текстів має справжню мотивацію, оскільки в умовах відсутності іншомовного та іншокультурного середовища найбільш реальним видом спілкування є опосередкована міжкультурна комунікація.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Посилення лінгвокраїнознавчої складової в викладанні іноземної мови сприяє не лише знайомству з іншомовною культурою, але й глибокому розумінню імплікацій, що призводить до формування лінгвокраїнознавчої, соціокультурної, аналітичної, комунікативної та інших компетенцій. На основі системного набору компетенцій відбувається формування лінгвосоціокультурної компетентності. Фахівці, зокрема фахівці-міжнародники, які володіють лінгвосоціокультурною компетентністю, краще за інших адаптуються до умов полікультурного діалогу в умовах сучасних глобальних процесів.

Подальшого вивчення потребують такі питання: формування психологічної готовності майбутніх фахівців-міжнародників до взаємодії з іншомовною культурою; навчання усвідомлення і прийняття відмінностей між рідною культурою і культурою, мова якої вивчається; врахування власної мови і культури у навчанні іншомовної культури; уточнення структури та змісту лінгвосоціокультурної компетентності; етапи і модель формування лінгвосоціокультурної компетентності при навчанні студентів міжнародників іноземній мові.

ЛІТЕРАТУРА

1. Веденина Л. Г. Иноязычная культура и обучение иностранным языкам // Лингвострановедение: методы анализа, техника обучения. Первый межвузовский семинар по лингвострановедению: Сборник статей в 2-х ч. Ч. I. - М.: МГИМО(У) МИД России, 2003. - 167 с. - С. 10-16.
2. Донец П. Н. Основы общей теории межкультурной коммуникации. - Харьков: Штрих, 2001. - 386 с.
3. Дридзе Т. М. «Текстова діяльність у структурі соціальної комунікації. Проблеми семіосоціопсихології». - М.: 1984.
4. Мальцева Д. Г. Страноведение через фразеологизмы. - М., 1991. - С. 12.
5. Пілішек С. О. Психосемантичні особливості лінгвокраїнознавства при вивченні іноземної мови у вищому навчальному закладі: Автореф. дис. канд. психол. наук: 19.0007. - Хмельницький, 2006. - 16 с.
6. Садохин А. П. Межкультурная коммуникация. - М.: Альфа-М; ИНФРА-М, 2006. - 288 с.

В статье рассмотрены вопросы профессиональной языковой подготовки студентов-международников к межкультурной коммуникации при выполнении профессиональной деятельности. Исследованы и проанализированы подходы, которые освещают проблему общего изучения иностранного языка

и культуры. В частности рассмотрены лингвострановедческий, социокультурный и межкультурный подходы. Представлено их вклад в современное понимание лингвосоциокультурной компетентности. Обоснованы базовые положения, которые лежат в основе формирования лингвосоциокультурной компетентности.

Ключевые слова: компетентность, компетенция, межкультурная коммуникация, иностранный язык, импликация, лингвострановедение.

The article addresses the professional language training of students majoring in international relations for intercultural communication in their professional activity. The article analyses the approaches which have been studying the problem of the foreign language and culture teaching. In particular such approaches as linguistic area studies, sociocultural and intercultural have been examined. The input of these approaches into the modern understanding of the linguosociocultural competence has been clarified. The main concepts which should provide the basis of the linguosociocultural competence have been formed.

Key words: competence, competency, intercultural communication, foreign language, implication, linguistic area studies.

УДК 81'243

С.С. ВАСИЛЬКЕВИЧ

ПРО ПИТАННЯ МОТИВАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ ЯК ФЕНОМЕНУ СУЧАСНОЇ НАУКИ ТА ПРАКТИКИ

Стаття присвячена проблемі мотивації до вивчення іноземних мов як феномену сучасної педагогічної науки та практики, розглядаються різноманітні мотиваційні підходи та мотиваційні блоки занять. Практичний досвід переконує нас в тому, що найголовніше у вивченні іноземної мови - це мотивація учнів. Мотивація є найбільш безперечним і вивченим фактором успішності вивчення в цілому і вивченні іноземної мови зокрема. Вона є пусковим механізмом будь-якої діяльності, чи то праця, спілкування чи пізнання. Мотив повинен бути присутнім як на початку заняття, так і в створенні системи мотивів для кожного окремо взятого його етапу. Існує зовнішня та декілька видів внутрішньої мотивації. Мотив повинен стати тією точкою опори, на якій будується зміст заняття.

Ключові слова: мотивація, мотив, внутрішня мотивація, зовнішня мотивація, оперативна мотивація, перспективна мотивація, мотиваційна композиція.

Постановка проблеми, зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. В історії освіти іноземна мова завжди займала неоднозначне місце: то вона ставала об'єктом особливої уваги, то опинялась на рівні другорядного предмета. У зв'язку з цим однією з центральних проблем педагогіки вищої школи виступає дослідження мотиваційної сфери особистості як фактора ефективності учбової діяльності, який включає в себе необхідність вивчення усвідомлюваних мотивів, здатних активізувати особистість у процесі пізнання.

Аналіз останніх досліджень чи публікацій. Комплексність, теоретична і практична значущість проблеми мотивів учіння визначили широту та інтенсивність її дослідження у психології та педагогіці, необхідність винесення на передній план різних аспектів даного феномену. Так, значна увага приділялася вивченню природи мотивів (В.Г. Асєєв, Л.І. Божович, Г.І. Щукіна, М.В. Матюхіна, С.Г. Москвичов та ін.), їх зв'язку з психічними процесами, емоціями та почуттями, індивідуальними особливостями суб'єктів учіння (В.С. Мерлін, Н.І. Рейнвальд, К.О. Альбуханова-Славська, І.А. Джидар'ян, М.І. Алексєєва та ін.), закономірностей формування мотиваційної сфери особистості (Г.С. Костюк, С.Л. Рубінштейн, О.М. Леонтьєв, Л.І. Божович та ін.). Обґрунтовувалася необхідність та робилися спроби дослідити шляхи і методи формування мотивів учіння (В.Г. Асєєв, М.В. Гамезо, Л.С. Непомняща, Г.І. Щукіна, С.Т. Григор'ян, А.К. Маркова та ін.). Значна увага приділялася вивченню методики викладання конкретних предметів та їх аспектів як засобу формування мотиваційної сфери суб'єкта учіння, досліджувався мотиваційний потенціал того чи іншого виду навчальної діяльності (Є.І. Пассов, В.П. Кузовльов, Г.В. Рогова, Т.І. Левченко та ін.). Дослідженню мотиваційного компоненту навчальної діяльності студентів та вивченню засобів його формування присвячені роботи Н.О. Савотіної, А.А. Вербицького, А.І. Спіфанцевої та ін.).

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Парадоксальність ситуації, яка склалася на сьогоднішній день, в умовах, коли вивченню іноземної мови приділяється велика увага, полягає в тому, що ефективність вивчення іноземної мови залишає бажати кращого.

Кожний викладач хоче зробити своє заняття цікавим та захопливим. Практичний досвід переконує нас в тому, що найголовніше у вивченні іноземної мови — це мотивація учнів.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті полягає у розгляді мотивації до вивчення іноземних мов як феномену сучасної науки та практики.

Виклад основного матеріалу з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів.

Креативна інноваційна особистість – мета освіти ХХІ століття. Ми живемо у динамічному світі, що дуже швидко змінюється. Ці зміни стосуються всіх сфер нашого буття: техніки, що нас оточує, політики, яку проводять світові держави, цінностей, на які орієнтуються люди. Наше життя стало безперервним процесом

ЗМІСТ

<i>КІРІЛКОВА Н.В., ДЯЧОК К.І.</i>	ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФІТОНІМІВ У ГОВІРЦІ СЕЛА СМОРОДСЬК ДУБРОВИЦЬКОГО РАЙОНУ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ	3
<i>МАНДРИК Н. В., НОВАЧОК М.В.</i>	СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОЙКОНІМІКОНУ БЕРЕЗНІВЩИНИ	4
<i>ШКАРБАН Т. М., ДЕМЧУК Ю.В.</i>	КОЛЬОРОНАЗВИ ЯК ЗАСІБ ТВОРЕННЯ ХУДОЖНЬОЇ ДІЙНОСТІ У ТВОРАХ ВОЛОДИМИРА ЛИСА	6
<i>ЯСНОГУРСЬКА Л. М.</i>	МОДЕЛЮВАННЯ КОНЦЕПТОСФЕРИ ЗРАДА У ЗІСТАВНО-ТИПОЛОГІЧНОМУ ТА ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНОМУ ВИСВІТЛЕННІ (НА МАТЕРІАЛІ УКРАЇНСЬКОЇ ТА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВ)	8
<i>ПАВЕЛКІВ К.М., ШЕРЕМЕТ М. В.</i>	НОВОТВОРИ НА ПОЗНАЧЕННЯ НОМІНАЦІЙ НАЗВ ЯВИЩ ПРИРОДИ У ТВОРЧОСТІ ПИСЬМЕННИКІВ ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТОЛІТТЯ: СЕМАНТИКА, ФУНКЦІЇ, ПРАГМАТИКА	12
<i>ДАНІЛОВА Н.Р., ДІДУШОК В.О.</i>	ФУНКЦІОНУВАННЯ АВСТРАЛІЗМІВ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	15
<i>ДЕНИСЮК Л.В.</i>	ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ІГОР ПІД ЧАС ЗАНЯТЬ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ВНЗ	17
<i>ДУБРОВА А.С.</i>	ВИКОРИСТАННЯ КОМУНІКАТИВНОГО ПІДХОДУ У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВНЗ	20
<i>КОВАЛЮК В.В., ШЕВЧУК Ю.О.</i>	ВИКОРИСТАННЯ ТАКСОНОМІЇ БЛУМА НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДЛЯ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ СТУДЕНТІВ	21
<i>МОРОЗ Л.В.</i>	ПИТАННЯ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ФРН ЯК ВАЖЛИВИЙ ЕЛЕМЕНТ ПРОФЕСІЙНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ	25
<i>ПАВЕЛКІВ К.М.</i>	ПРЯМИЙ МЕТОД ЯК ОДИН ІЗ КОМПОНЕНТІВ УСПІШНОГО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ НА НЕМОВНИХ ФАКУЛЬТЕТАХ ВНЗ	27
<i>ТРОФІМЧУК В.М., КОЗИК О.Я.</i>	ВАЖЛИВІСТЬ АВТЕНТИЧНИХ ТЕКСТІВ В НАВЧАННІ ІНОЗЕМНИМ МОВАМ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ-МІЖНАРОДНИКІВ	30
<i>МОРОЗ Л.В.</i>	МУЛЬТИМЕДІЙНІ ЗАСОБИ НАВЧАННЯ – ЗАПОРУКА ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ВНЗ	33
<i>ДАНІЛОВА Н.Р., ПОЦКО Е.Є.</i>	РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	39
<i>ТРОФІМЧУК В.М., МАРИНІНА І.В.</i>	ФОРМУВАННЯ ЛІНГВОСОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ-МІЖНАРОДНИКА В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	42
<i>ВАСИЛЬКЕВИЧ С.С.</i>	ПРО ПИТАННЯ МОТИВАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ	46
<i>ЯСНОГУРСЬКА Л.М., МИСЬ К. Ю.</i>	РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	49
<i>МОРОЗ Л. В., ДОРОШЕНКО С. В.</i>	ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ МОДЕЛЮВАННЯ, ЯК ЗАСОБУ НАОЧНОСТІ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	51
<i>РОМАНЮК С. К., КОРИНЕЦЬ О. О.</i>	ВИКОРИСТАННЯ РИМОВАНИХ ТЕКСТІВ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	53
<i>ПАВЕЛКІВ К.М., МАЗУРИК В. В.</i>	ІГРОВА ТЕХНОЛОГІЯ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	56
<i>ЛУК'ЯНИК Л.В., ЮРКОВСЬКА І.В.</i>	МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ФОНЕТИКО-	

	ОРФОЕПІЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ	60
<i>РОМАНЮК С. К., ВЛАСЮК М. В.</i>	ІГРОВІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ЛЕКСИЦІ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	62
<i>ДЕНИСЮК Л. В., БАХОВСЬКА М. В.</i>	ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	65
<i>ЯСНОГУРСЬКА Л. М., МУЗИЧУК О. В.</i>	ДИДАКТИЧНА ГРА НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ	67
<i>КРАЛЯ І. В., МАР'ЮСИК І. В.</i>	ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	70
<i>ЯСНОГУРСЬКА Л. М., ПЕТРИК М. А.</i>	ПЕРЕВІРКА ЯКОСТІ ЗНАНЬ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗА ДОПОМОГОЮ РІЗНИХ МЕТОДІВ КОНТРОЛЮ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	74
<i>РОМАНЮК С. К., ЦІСАРУК О. Е.</i>	СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПРОВЕДЕННЯ ПОЗАКЛАСНОЇ РОБОТИ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	77
<i>МОРОЗ Л. В., КИРИЛЮК Н. О.</i>	ЗАСОБИ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	79
<i>ЛУК'ЯНИК Л. В., СТАДНІК Л. В.</i>	МЕТОДИКА ВИВЧЕННЯ ФРАЗЕОЛОГІЇ НА УРОКАХ РІДНОЇ МОВИ У ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ	82
<i>БОЙКО Н. Г.</i>	ЕЛЕКТРОННЕ ЛИСТУВАННЯ ТА ЧАТ-УРОКИ ЯК ЗАСІБ АКТИВІЗАЦІЇ В УЧНІВ МОВЛЕННСВИХ УМІНЬ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	85
<i>ДУБРОВА А. С., ГІС Н. С., ЛЕВИЦЬКА М. Є.</i>	НЕСТАНДАРТНІ УРОКИ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	89
<i>ГАМЗА А. В., ЗАДЕРЕЙЧУК Ю. О.</i>	ФОРМУВАННЯ УВИРАЗНЕНОГО МОВЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ПРИКМЕТНИКА	93
<i>ПАВЕЛКІВ К. М., ШУЛЬГУН М. В.</i>	ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З ВИКОРИСТАННЯМ ЗОРОВОЇ НАОЧНОСТІ	96
<i>ЯСНОГУРСЬКА Л. М., ВАВУЛІЧ В. А.</i>	БАЧЕННЯ ШЛЯХІВ ВДОСКОНАЛЕННЯ УРОКУ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ВЧИТЕЛЯМИ- ПРАКТИКАМИ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	98
<i>РОМАНЮК С. К., ДЕМ'ЯНЮК І. В.</i>	ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ДОШКІЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ	104
<i>ДУБРОВА А. С., КУШНЕРЧУК І. О.</i>	СУТНІСТЬ КОМУНІКАТИВНОГО ПІДХОДУ У ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	107
<i>ЯСНОГУРСЬКА Л. М., МАРКОВЕЦЬ О. В.</i>	ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ	109
<i>ЛУК'ЯНИК Л. В., АВРАМИШИН К. В.</i>	МЕТОДИКА ЗБАГАЧЕННЯ МОВЛЕННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ	
	ЕТНОКУЛЬТУРОЗНАВЧОЮ ЛЕКСИКОЮ НА УРОКАХ ЧИТАННЯ	111
<i>ЯСНОГУРСЬКА Л. М., ПАСЕКА І. О.</i>	НЕСТАНДАРТНІ УРОКИ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	114
<i>ЛУК'ЯНИК Л. В., ФЕДОРЕНКО В. В.</i>	МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ НОРМАТИВНОЇ ДИКЦІЇ НА УРОКАХ ЧИТАННЯ	117
<i>ЯСНОГУРСЬКА Л. М., ГОДИНА А. В.</i>	ВИКОРИСТАННЯ КАЗКИ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ ГРАМАТИКИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	119
<i>РОМАНЮК С. К., СТРИЛЕЦЬКА К. А.</i>	ВИКОРИСТАННЯ ІГРОВОГО МЕТОДУ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	127
<i>ЛУК'ЯНИК Л. В., МИСЬ К. Ю.</i>	ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНИХ УМІНЬ І НАВИЧОК МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ЧАСТИН МОВИ	130
<i>МОРОЗ Л. В., МОРОЗ Н. М.</i>	ПРО ПИТАННЯ МОВНОЇ ТА КОНЦЕПТУАЛЬНОЇ КАРТИНИ СВІТУ ЯК ВІДОБРАЖЕННЯ	

<i>СІРАНЧУК Н.М., СКОПА Н.М</i>	СВІДОМОСТІ НАЦІЇ ЗНАННЯ ПРО РОСЛИНИ ЯК КОМПОНЕНТ ЗМІСТУ КУРСУ «ПРИРОДОЗНАВСТВО»	132 135
<i>ІВАШКЕВИЧ Е.Е.</i>	PERSONAL RELIABILITY OF THE NARRATOR: TRADITIONAL AND NONTRADITIONAL NARRATIVE DISCOURSE	137
<i>МИХАЛЬЧУК Н.О., АНТЮХОВА Н.І.</i>	THE IDEA OF UNDERSTANDING IN THE PSYCHOLOGICAL PARADIGM OF PROVERBS AND SAYINGS	141
<i>Відомості про авторів</i>		146
<i>Зміст</i>		148

Наукове видання

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЛОЛОГІЇ ТА МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

Збірник наукових праць

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету

Заснований у 2009 р.

Відповідальний редактор збірника Петрівський Я.Б.
Відповідальний за підготовку збірника до видання Мороз Л.В.
Технічний редактор Ковалюк В.В.
Комп'ютерна верстка Ковалюк В.В., Краля І.В, Ясногурська Л.М.

Підписано до друку 26.10.2017 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 24,02. Обл. вид. арк. 17,39 Замовлення № Наклад 120.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Пластова, 31
Рівненський державний гуманітарний університет.

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі
Рівненського державного гуманітарного університету
33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

А – 43 Актуальні проблеми філології та методики викладання гуманітарних дисциплін: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. — Рівне: РДГУ, 2016. — 109с.

ISBN 966 — 7281 — 09 — 03.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем викладання іноземної мови, філології, теоретико-методологічних, культурологічних, літературознавчих, мовознавчих проблем спілкування.

Матеріали можуть бути корисними для науковців, працівників навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

УДК: 81'243
ББК 81.2